

COVID-19 Sürecinde İlişki Şiddeti ve Çocuk İstismarı

Adeta sığınağımız olan yuvamız, evimiz bizim için güvenli olmadığında...

Orijinal Makale: Kristen Fuller

Hazırlayan: Psikolog Merve Ağırbaşı Psk. Dr. Özge Altan Aytun

Toplu olarak, travma yaşıyor ve ölüme olan yakınlığımızla acı bir şekilde yüzleştiriliyoruz. Bilinmeyen sulardayız, ama “yuvamız” güvensiz hale geldiğinde ne olur? Anne veya baba kötüleşir ve ihmalkâr ebeveynler olurlarsa ne olur? Eşiniz istismarcı rolüne bürünür, size kötü davranmaya başlarsa ne olur?

"Evde kal" kuralı, herkesin evi güvenli olmadığından ilişki şiddetini ve çocuk istismarını büyük ölçüde etkileyebilir.

İşyerleri ve okullar bir zamanlar şiddet mağdurlarının geçici olarak huzur ve güvenlik arayabilecekleri kutsal alanları, sığınacak limanlarıydı. Ama şimdi bu koşullarda yani herkesle birlikte evde kalmamız gereken bu dönemde istismar kurbanlarının maalesef ki kaçacak bir yeri, sığınacak bir limanı yok. COVID-19, toplum içi desteğin azalmasına sebep olurken bir yandan da aile içi istismarı arttırabilecek çeşitli alanlardaki sıkıntı düzeyinin artışı gibi bazı faktörlere sebep oldu. Ve maalesef ki bu karantina sırasında güvenlik aramak, topluma güvenmek ve destek gruplarına katılmak daha da zor bir hal almaya başladı.

COVID-19 salgınından önce, bir kazazede veya mağdur kişi bir aile üyesiyle kalarak, bir sığınma evine giderek veya polislin koruyucu bir tedbir kararı alması ile şiddetli bir durumdan kaçabilirdi. Ama şimdi çoğu insan için bu seçenekler artık mevcut değil.

Aynı zamanda sığınma evlerindeki kaynaklar yetersizleşiyor, aile destek merkezleri kapalı veya elektronik platforma geçiyor, acil servisler dolu ve insanlar COVID-19'a kapılma riski etkisiyle dışarı çıkıp halka karışmak istemiyor.

İlişki Şiddeti ve Aile İçi Şiddeti Tanımlama

“İlişki şiddeti” ifadesi, mevcut veya eski bir eş veya partner tarafından bireye fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar verilmesi anlamına gelir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaklaşık dört kadından biri ve dokuz erkekten biri yaşamları boyunca ilişki şiddeti yaşamıştır. İlişki şiddetinin etkisi kapsamlı, geniş ve çok çeşitli olup, bu durumdan etkilenen bazı bireyler dirençli ve kendi travmaları üzerinde çalışabiliyorken bazıları ise bundan farklı olarak, psikolojik sağlıklarını kaybediyor ya da madde kullanım bozuklukları geliştiriyor.

Eşinden veya partnerinden şiddet gören mağdurların yaklaşık %20'si depresyon, kaygı ve TSSB (Travma Sonrası Stres Bozukluğu) dahil olmak üzere çeşitli psikolojik problemler yaşamaktadır. Mağdurlar genellikle bu şiddeti başkalarından gizli tutar, maruz kaldığı sözlü ve duygusal şiddeti içselleştirir, şiddet için kendilerini suçlar ve kendilerine karşı bir öfke ve kızgınlık hissiyle birlikte korku içinde hisseder.

Bu duygular ve kendine yönelik düşünceler çoğu zaman kendine zarar verme ve intihar eğilimi gibi kişinin kendisini tahrip etmesine sebep olan davranışlara yol açabilir. İlişki şiddetine maruz kalan bu kişiler gelecekteki ilişkilerinde, geçmişleriyle ilişkili bu korku ve travmadan dolayı zorluk yaşarlar.

Mağdurlar genellikle yardım istemeden önce tek başına kalmayı beklerler. İstismar eden kişinin işe gitmesini beklerler. Gizlice arkadaşlarına ulaşırlar. Çocuk bakım yükümlülüğü bulunmadığında tabiri caizse başka çıkış kapıları ararlar. Ama mevcut "evde kalın" kuralı nedeniyle maalesef ki şu anda bu seçenekler onlar için ortadan kalkmış durumda.

"Evde kal" kuralı nedeniyle, ilişki şiddeti mağduru, istismar eden kişi ile aynı evde olduğundan telefon konuşması yapamaz, çünkü istismarcılar genellikle kurbanlarının telefonlarını da takip eder. Şu an içinde bulunduğumuz koşullarda aile içi şiddet çağrıları azaldı ama bunun nedeni maalesef ki aile içi şiddetin daha az gerçekleşmesiyle ilgili değil, nedeni mağdurların bunu bildirmesinin daha zorlaşmış olması.

Çocuk İstismarı

Amerika Birleşik Devletleri'nde günde dörtten fazla çocuk, istismar ve ihmalden hayatını kaybediyor, bu çocukların %70'inden fazlası üç yaşın altında ve Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl yaklaşık 3 milyon çocuk istismarı vakası bildiriliyor. Çocuk istismarı sadece fiziksel şiddetle sınırlı olmayan ve ihmal, cinsel istismar, sömürü ve duygusal istismar gibi birçok başka kötü muameleyi barındıran bir durumdur.

Ülkemizde, UNİCEF'in (2010) yılında yaptığı çocuk istismarı ve aile içi şiddet konulu araştırmasına göre 7-18 yaş grubu çocuklarda, duygusal istismarın %51, fiziksel istismarın %43, cinsel istismarın %3 oranında görüldüğü saptanmıştır. İhmal ve duygusal istismar genellikle raporlanmaz. Çünkü çocukta görünür fiziksel izler ve yaralar yoktur. Kaldı ki izi kalan fiziksel istismarda bile rapor etme oranı düşüktür. Araştırma verilerine bakılırsa çocukluk çağı istismar ve ihmal olaylarının yaygınlığına ilişkin çalışmaların az olmasının nedeni, olayın belirlenmesinin zorluğu ve rapor edilmesindeki yetersizliklerden kaynaklanmaktadır.

Fiziksel istismarın hala ebeveynler tarafından bir disiplin aracı olarak kullanılması da vakaların rapor edilmesini engellemektedir ve rapor edilen vakalar da genellikle ağır yaralanmalar ya da ölüm halinde hastanelere getirilmektedir. Bu konudaki yetersizliklerden biri de sağlık personelinin rapor etme konusundaki bilgi eksikliğidir. Gölge ve ark.'nın (2012) yaptıkları bir araştırma hekimlerin %70.9'unun, hemşirelerin ise %54.3'ünün çocuk istismarı olgusu veya şüphesi ile karşılaştıklarında nasıl bir prosedür izlemeleri gerektiğini bilmediklerini ortaya

çıkarmıştır. Fiziksel istismar da bile tablo bu şekildeyken bir de ihmal ve duygusal istismarın durumunu birlikte düşünelim, tahmin etmeye çalışalım... İhmal ve duygusal istismar çocukta yara gibi gözle görünür izler bırakmayabilir ancak ebeveynler ve bakım verenler tarafından çocuk üzerinde derin duygusal ve zihinsel olarak izler bırakan, genellikle yetişkinliğe kadar taşınan ve yıllarca travma yaratan yaralara dönüşürler.

Duygusal istismar ve ihmal örnekleri arasında isim takma, sözlü hakaretler, bağırarak, sevgi ve destekten yoksun bırakmak veya rehberlik vermemek, çocukların başka bir bireyin fiziksel veya duygusal istismarına tanık olmalarına izin vermek, terk etmek, denetim eksikliği ve yeterli eğitim sağlanamaması, barınak, tıbbi bakım ve beslenme gibi çok sayıda faktör yer alıyor.

Araştırmalar, finansal zorlanma ve çocuklarını evde bulundurmanın ek yükü ile çocuklarının saldırganlığı veya davranış bozukluklarıyla baş edememenin ebeveynler arasında artan strese neden olarak fiziksel istismar, sözel şiddet ve çocukların ihmalinin önemli nedenleri olduğunu göstermektedir.

Ebeveynler, "evde kal" kuralı ile geniş aileye, çocuk bakım yerleri ve okullara, dini gruplara ve diğer toplum kuruluşlarına erişemezler, çocuklarını bu kuruluşlara emanet edemezler. Birçok çocuk koruma kurumu, daha az çalışanla faaliyetlerine devam ettiği için zorlanarak evde kalma zorunluluğu olan bölgelerde ev ziyaretleri yapamayabilirler. Çocuklar okula gitmediği için, öğretmenler ve okul danışmanları istismar belirtilerine tanıklık edemez ve böylece uygun yetkililere de raporlayamaz. Sonuç olarak, çocuk istismarı raporları da aile içi şiddet ve ilişki şiddetinin azalan sayısı gibi gerçekliği temsil etmemektedir. Çünkü çocuk istismarı sadece rapor edilmediğinde "azalmaktadır".

Travma Bağı Olduğunda

Travma bağı eş bağımlılığı/ilişki bağımlılığı ile sıkı bir şekilde ilişkilidir ve bir kişi partneri veya ebeveyni tarafından sürekli olarak istismar edildiğinde ve bu istismarı "aşk" ile karıştırdığında, istismarı sevgi sandığında ortaya çıkar. İstismara uğrayan kişi ona sevgisini ifade eden ebeveyni ya da bakım vereni, eşi ya da partneri tarafından istismara uğruyorsa sevgiyi istismarla ilişkilendirdiği bir yanlış yorumlama ortaya çıkar. Mağdur sıklıkla istismar eden kişiye hak verir, kendini suçlar veya bu şiddeti küçümser, şiddetin haklı bir nedenini bulmaya çalışır ve istismar edildiğinin farkında olmaz. Dolayısıyla travmatik bağ söz konusu olduğunda bunu hak ettiklerini düşündükleri ve istismarcının onları sevdiğini düşündükleri için mağdurların bunu rapor etme ihtimalleri daha düşüktür.

Evimiz Güvensiz Olduğunda Nereye Gideceğiz?

Hem çocuk istismarı hem de ilişki şiddeti mağdurları depresyon, kaygı, TSSB, madde kullanım bozuklukları, yeme bozuklukları, düşük benlik saygısı, yüksek stres seviyeleri ve Fiziksel rahatsızlıklar açısından yüksek risk altındadırlar. Peki COVID-19 salgını nedeniyle evde kalmak zorunda olduğumuz bu zamanlarda evimiz artık güvenli değilse ne yapabiliriz?

Sığınma evleri birinci dereceden önem arz eden kuruluşlar olarak kabul edildiği için hala açıktır. Aile içi şiddet konusunda hizmet veren kuruluşlar virüs yüzünden çok fazla kişiyi yüz yüze görmüyor ancak hizmetlerini yardım hatlarına, telefon görüşmelerine ve sanal oturumlara dönüştürmüş durumdadır.

Bir Güvenlik Planı Geliştirin

- Bölgenizdeki yerel aile içi şiddet sığınma evlerinin bir listesini hazırlayın ve girişleri kabul edip etmediklerini öğrenin. Bu, eylem güvenliği planınızdaki ilk adım olmalıdır.
- Eğer yakın bir tehlike altındaysanız, gidip sığabileceğiniz, onda kalabileceğiniz güvenilir bir arkadaş ya da aile üyeniz olsun.
- Destek için günlük olarak arkadaşlarınızla ve ailenizle iletişim kurun.
- Tehlikedeyseniz ve çabucak kurtulmanız gerekiyorsa arkadaşlarınız veya ailenizle bir kod sözcüğü geliştirin.
- Evinizde, bir tartışma veya şiddet patlak verirse kaçabileceğiniz en güvenli yeri bulun.
- Bir arkadaşınızı, bir sığınma evini veya ALO 183'ü aramanız gerektiğinde cep telefonunuzu daima yanınızda bulundurun.
- Kadın Acil Destek İhbar Sistemi (KADES) uygulamasını telefonunuza indirerek gerektiğinde “yardım iste” butonuna basarak en yakın polis merkezine ihbarda bulunabilirsiniz.
- Acil bir durumdaysanız, **ALO 183'ü** arayın.

Acil durumlarda başvurulabilecek diğer telefon hatları şunlardır:

ALO 155 Polis İmdat

ALO 156 Jandarma İmdat

112 ACİL

05534081990 Mor Çatı

444 43 06 Ankara İçin Gelincik Hattı

0212 656 96 96 Aile İçi Şiddet Acil Yardım Hattı

Kaynaklar: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/happiness-is-state-mind/202004/intimate-partner-violence-and-child-abuse-during-covid-19>

http://www.evicisiddet.adalet.gov.tr/SIDDETE_KARSI_BASVURULABILECEK_YERLER.html

Bakır, E. & Kapucu, S., 2017. Çocuk İhmal ve İstismarının Türkiye’de Yapılan Araştırmalara Yansıması: Bir Literatür İncelemesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi* , pp. 13-24.

<http://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/337185>